Debora

Původ materiálu
Dagmar Hrubantová
Pořadí v lekci
8

Kdo se dnes přidává k zástupu: Debora

Téma: Malí, ale ve víře a v Bohu velcí

Vyprávíme podle: Soudců 4 - 5

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) Pro všechny věkové skupiny, pro ty, kteří něco již vědí

Kdo to byli soudcové? Víte, že mezi nimi byla také jedna žena? Jak se jmenovala?

b) Pro střední a starší školní věk, pro ty, kteří již něco vědí

Uměli byste si představit, že bychom měli paní prezidentku nebo paní předsedkyni vlády? Říká se, že vládnutí je víc věcí mužů, co si myslíte vy? Znáte nějaké moudré a důležité ženy v bibli? Co jim pomáhalo?

c) Pro všechny věkové skupiny, pro ty, kteří o příběhu mnoho nevědí

Máte rádi příběhy, kde se objevují takoví hrdinové, od kterých by hrdinství nikdo nečekal? Lidé nebo děti vykonají něco velkého a důležitého prostě proto, že je to potřeba, že zrovna jsou na správném místě a dovedou se dobře rozhodnout… Chtěli byste být také někdy jako oni? Stát se takovými hrdiny? Co je k tomu potřeba?

2. EXEGETICKÉ POZNÁMKY

– **zvěst knihy Soudců** – kniha vypráví o dějích (nikoli dějepisu) po usazení izraelských kmenů v zaslíbené zemi. Izrael nestačí na okolní nepřátele vojensky, musí se spoléhat na svou víru, to se ale často nedaří. Lid izraelský se přiklání (v příběhu o Deboře) k uctívání kenaanských božstev a tím porušují smlouvu s Hospodinem – činí, co je zlé v Hospodinových očích. Přestávají být lidem Hospodinovým, přichází i ekonomický úpadek, přicházejí nepřátelé a Izrael zotročují. Z této tísně (připomínající tíseň egyptskou) volají k Hospodinu a ten jim posílá zachránce, jehož úkolem je záchrana i obnova respektu ke smlouvě. Izraelci se učí znovu očekávat na Hospodina a přijmout záchranu od něho. Často se mluví jen o jednotlivých kmenech a důrazně se odmítá jakákoli touha po království.

- Debora je z kmene Efraim, jméno se překládá Včela. Je soudkyní, která soudila Izraelce po soudci Ehúdovi (vysvobodil lid z moci moábských) a Šamgarovi (vysvobodil z moci Pelištejců), po kterých následovalo 80 let míru. Sedávala pod palmou, byla tedy váženou osobou, rozhodovala o záležitostech kmene a Bůh jejím prostřednictvím odpovídal na volání Izraelců v době, kdy se dopouštěli toho, co „bylo zlé v Hospodinových očích“, a zapomínali tak na Hospodina. Byli utlačování Kenaanci.

- Jabín je kennanský král z Chasor, symbol všeho zlého a nástroj Božího trestu. Objevuje se už v Joz 11, kde vytváří koalici kenaanských městských králů proti Izraeli, tehdy jej Izraelci porazili, drželi se Hospodina.

- Sísera – Jabínův vojevůdce z Charošet. Obraz nepřemožitelného nepřítele, disponujícího silou 900 železných vozů.

- Bárak je z kmene Neftalí a jméno se překládá Blesk. Byl do Hospodinova boje proti Kenaancům povolán Deborou. Klade si však podmínku, že Debora jej má při jeho tažení doprovázet (nezvyklé, aby žena byla v čele vojska), pak je ochoten jít. Bárak pouhému Slovu, Deborou zprostředkovanému, nedůvěřuje, ztrácí tak možnost proslavit se jako přemožitel Sísery. Svolá však vojsko a vede je do boje. Závěrečnou píseň zpívá spolu s Deborou.

- Jáel je s Kenaanci svázána smírem, mezi její rodinou a jimi byl mír. Měla svůj vlastní stan (neobvyklé, ale zřejmě souvisí s polohou u posvátného dubu – možná kněžka). Prchající Sísera přijme její nabídku ukrýt se u ní, v ženském stanu nebude hledán. Jáel podává místo vody mléko (pouštní kmeny znaly i pomléčné příbuzenství, které je zprostředkované společnou kojnou, ale Jáel podává zvířecí mléko, nikoli mateřské). To mělo Síseru uklidnit a oklamat, ujala se ho jako dítěte, přikryla ho, usnul a tak jej tedy mohla zabít sama.

- porážka nepřátel je vítězstvím Hospodina, on vede nepřátele k hoře Tábor (odtud Žižkův Tábor). U potoka Kíšon byl pro vozy těžký terén, bořily se, Hospodin je uvedl ve zmatek a

nakonec Sísera prchá pěšky. Potupný konec vojevůdce (je zabit rukou ženy) ironizuje „nepřemožitelnou“ sílu nepřátel a klade důraz na Hospodinovo vítězství – podobně jako u porážky Egypťanů (Ex 14,24n).

- Debořina píseň (zpívá ji spolu s Bárakem) patří k nejstarším částem SZ. Není válečnou písní vítězů, ale oslavnou písní na Hospodina.

v. 2-5 chválí Hospodina a líčí jeho vysvobozující moc i hrůzu, kterou vyvolává jeho blízkost. v. 2 – bojovníci v Izraeli se zasvěcovali k jednomu činu, k vysvobození lidu. Nestříhali si do té doby vlasy a neholili vousy – nazírové. Odřekli se světa, aby byli volní pro Boha.

v. 6-11 líčí poměry v Izraeli před vystoupením Debory, nevěru Hospodinu – křivolaké a opuštěné stezky.

v. 12-18 líčí svolávání izraelských kmenů, neochotu některých z nich nasadit se pro společnou věc. Nezmiňují se všechny kmeny, přesto si píseň plně uvědomuje sounáležitost celého Izraele.

v. 19-31 píseň končí dvěma scénami – na jedné straně umírá u Jáeliných nohou docela nehrdinsky Sísera, na druhé straně na něj doma čeká jeho matka a jeho ženy a těší se z naděje, kterou píseň odhaluje jako falešnou.

Závěrečný verš písně mluví o tom, že píseň se netýká jen jedné události, ale každé situace, kdy Hospodin bojuje za svůj lid.

3. FORMULACE TÉMATU

Téma víry a odpadnutí od Hospodina jde ruku v ruce s tématem moci a velikosti. Zdaleka není vždy potřeba být velkým a silným vnějšně, mám-li silného a mocného Hospodina na své straně. Síla, velikost, to vše může být i v něčem jiném než v tom, co je vidět. A tak může být slabá žena větší a silnější než mocný a silný vojevůdce, protože na straně té ženy byl Hospodin. On je tím, kdo „slabým dodá sílu“.

Motiv – malí a přesto velcí – je často v pohádkách, záleží tam, na čí straně se stojí. Vše není jen v hrubé síle a v násilí. S vírou je to podobné. Víra je něco, co máme navíc, co nás může učinit silnějšími a většími, než si třeba teď připadáme, než si uvědomujeme.

4. ÚSKALÍ TEXTU

- pozor na schema ´máš těžkosti, jsi v potížích, tak to tě za něco trestá Bůh´. Často jsou potíže a těžkosti následkem nějakého jednání, byť se to tak nedá říci vždy.

- boje – i dnešní svět hodně závisí na tom, kdo má lepší výzbroj, jde hodně o hrubou sílu. Je dobré při vyprávění stále myslet na celý kontext. Lid víry byl v dějinách a je i dnes kolikrát zbytečně „předpostrašený“, ale spoléhání se na svou moc a na strategickou převahu může být často pýchou, která se nevyplácí.

- příběh Jáel jen zdůrazňuje, že vítězství bylo Hospodinem darované. Totéž se opakuje i v Debořině písni. Síserův konec byl nečekaně potupný.

- nepřemožitelnost víry je dobré zdůraznit, ale nesmíme se dostat na druhou stranu, aby nevznikl dojem, že Bůh zachrání vždy a proti jakékoli přesile, stačí zavolat. S většími dětmi je dobré se zastavit na chvíli u modlitby a u vyslyšených a nevyslyšených proseb. Víra nám dává sílu unést i to, co zůstává těžké. V tom je síla víry a posila pro nás. Všechno nemusí vždy vycházet přesně podle našich plánů.

5. OSNOVA VYPRÁVĚNÍ

Nejlépe se asi do vyprávění dostaneme z motivačního uvedení b). Ze všech tří bychom se měli ale poměrně snadno dostat k příběhu víry. Pokud se děti na soudkyni Deboru vzpomenou, lze pokračovat v rozvíjení toho, co znají, a pak přejít do příběhu, kde důležitou roli hraje víra. Z motivačního uvedení c) je dobré popřemýšlet, co může dnes k podobným hrdinstvím vést a proč lidé takové věci dělají, tím si opět cestu k víře otevřeme.

1. a. Je-li někdo malý, nemusí být vždy slabý; Izrael byl slabý, protože neposlouchal Hospodina

   b. Debora Hospodina lidem připomínala

   c. S Boží pomocí stačí vlastně docela málo a Izraelci vítězí

2. a. Izraelci se přizpůsobují silnějším a mocnějším okolním národům

   b. Bůh jim posílá Deboru, uvědomují si, že dělají chybu, ale že nejsou sami

   c. Debora je oporou i pro Báraka, kterého povolává

d. Boží vítězství nečekaným způsobem

e. Bůh pomáhá i skrze malé slabé a přehlížené

3. a. Izraleci se v zaslíbené zemi přizpůsobují místním poměrům a odpadají od Hospodina

b. Izraelci v těžkých chvílích volají k Hospodinu a ten posílá Deboru

c. Debora vyřizuje Boží slovo o záchraně a povolává Báraka

d. Bárak samotnému slovu příliš nedůvěřuje

e. Vítězství nad nepřáteli je darováno Hospodinem skrze Jáel

f. Debořina píseň jako oslava Hospodina, který je oporou malých, tak, že se stávají většími a silnějšími

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍMI LISTY

Co už o ní vím

Vepsat, nebo namalovat, na co si děti z příběhu Debory, případně Jáel, vzpomněly.

Co nám zpívá na naši cestu víry?

- během vyprávění či po něm můžete s dětmi vymyslet sloku o Deboře do písně: A zástup stále přichází a zas jde dál… a napsat ho na pracovní list. (bod **6 Liturgický rámec**, Písně)

Kde se její písnička ozývá v bibli?

1Sam 17,45-47 – příběh Davida a Goliáše

Příběh si mohou děti buď přečíst z bible (1Sam 17,20-51), nebo si jej navzájem převyprávět. Pak mohou společně hledat, co je oběma příběhům společné i v čem se liší, a přemýšlet o tom, jak souvisejí s tématem úlohy.

Moje okénko

- prázdný rámeček slouží buďto k vymalovávání po vyprávění;

- nebo *se* pokuste s dětmi najít a nalepit vhodný obrázek k tématu.Tento bod je vhodný nechat jako ‚domácí úkol` s tím, že je nutné se při příštím setkání k němu vrátit. Budete-li se hledání

obrázku věnovat hned po vyprávění, předpokládá to, abyste měli po ruce několik obrázkových časopisů, ve kterých budou děti moci hledat vhodný obrázek k tématu.

Co mě v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Větší děti mohou samy něco napsat. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě anebo ve skupince. (Viz 9 Modlitba) Společně si pak můžete náměty přečíst a mluvit o nich a také se společně pomodlit.

6. B) POSTAVIČKY

Předkreslené postavičky jsou prototypy postav: radující se, spící, kráčející, strnulá, vládnoucí, v modlitbách. Vyberte – nejlépe po vyprávění i práci s pracovním listem– s dětmi jednu, která podle nich nejlépe charakterizuje Deboru. Obkreslete, vybarvěte a dokreslete výraz ve tváři, či všelijak jinak ozdobte, vystřihněte a zavěste do řady svědků za poslední postavy, tj. Árona a Mirjam.

6. C) TIP NA AKCI

1) Kohoutí zápasy – dvojice bojují proti sobě, tak že poskakují po jedné noze, ruce zkřížené na prsou, vrážejí do sebe. Prohrává ten, kdo spadne či se dotkne země oběma nohama.

2) Hrdinský epos – společně s dětmi skládáte text o hrdinském činu. Hrdinský čin může být běžná činnost - mytí nádobí, přebalování sourozence, krájení masa, ... ke které se musíme přemáhat.

6 D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Jaký je rozdíl mezi soudcem dnes a soudcem ve SZ? Co dělali soudcové v Izraeli a co dělají dnes? Co všechno patří k soudci?
- Ovlivňuje nás prostředí, ve kterém žijeme, a lidé, které potkáváme? A uvědomujeme si to? Čím nás mohou ovlivnit, co by bylo jiné, kdybychom bydleli a žili jinde? Co z toho nevadí a na co naopak by bylo dobré si dát pozor?
- Mluvíme někdy o tom, že jsme křesťané? Jak se na to dívá naše okolí?
- Máme kvůli víře problémy? Znáte někoho, kdo je má?
- Jak rozumíme slovu pokání? Jakými slovy by šlo nahradit? A hodila by se ta slova do dnešního příběhu?

- Dá se z dnešního příběhu dokázat, že „Boží mlýny melou pomalu, ale jistě“? V Knize Soudců se často opakuje model „odpadnutí – soud – vysvobození“ možná také proto, aby si každá generace uvědomila, že má usilovat o pokání a o věrnost.
- Má smysl zpívat Bohu chvály a oslavné písně? Zpíváme je kvůli sobě, nebo kvůli Bohu? Nebo je to obojí dohromady a naše společenství s Bohem nám to má připomínat?
- Debořina píseň je stará, jedna z nejstarších částí bible, má nám ještě přesto co říci?
- Jak se cítíme, když jsme se svou pravdou sami, dokážeme ji prosadit? Pomůže nám, když je nás víc nebo když se za nás postaví někdo, kdo má autoritu?
- Jakou roli hraje hora Tábor v českých dějinách?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: Ž 105,1-3

„Chválu vzdejte Hospodinu a vzývejte jeho jméno, uvádějte národům ve známost jeho skutky, zpívejte mu, pějte žalmy, přemýšlejte o všech jeho divech, honoste se jeho svatým jménem, ať se zaradují srdce těch, kteří hledají Hospodina.“

Písně:

Průvodní: (návrh)

Sísera nás tlačí ou-vej

Kdo nás z tísně vysvobodí – Deboro?

Stačí slabá žena – zpívej

A zástup stále přichází a zas jde dál.

.....(nápěv Marie má dítě, S 181)

Bůh je náš Pán a král (D 607, BTS 2), Víru nám dej (S 372), Bojujte, bojujte dál (S 17), Někdo mě vede za ruku (EZ 176,

BTS 22, S 210), Radujte se, bratři (S 284)

Čtení: Sd 4, 1-9

8. VYPRÁVĚNÍ

I. IZRAELCI SE V ZASLÍBENÉ ZEMI PŘIZPŮSOBUJÍ MÍSTNÍM POMĚRŮM A ODPADAJÍ OD HOSPODINA

Kolem Izraelců žily mocnější a bohatší národy, a tak kdo by po nich občas nepokukoval? Měli bohatá města, dobře se jim dařilo a žili docela jiným způsobem než Izraelci, kteří byli stále na cestách. Takoví Kenaanci měli svého krále a své bohy, kteří se jim starali o úrodu a o všeobecné blaho. Co na tom, že to byli bohové lidmi vyrobení, byli vidět, dalo se na ně sáhnout, byli vždy tam, kde bylo potřeba, každý se jim mohl poklonit, stavěli jim kostely a chrámy…To Izraelci neměli.

Věřili ve svého Boha, který je vyvedl z Egypta. Neměli ani krále, to jejich Bůh jim byl i králem, ale vidět nebyl a dotknout se ho také nedalo. Hospodin byl tam, kde on sám chtěl. Důvěřovali jeho slovům a modlili se, jenže občas jim to přestávalo stačit, a tak začínali dělat to, co bylo "zlé v Hospodinových očích". Chodili za cizími bohy. Za těmi od sousedů, za těmi, co byli tak pěkně vyrobení a byli vidět, za těmi, co se jich dalo dotknout. Na Hospodina zapomínali.

Hospodin ale na svůj lid myslet nepřestával. Nelíbilo se mu, že jeho lid, lid se kterým uzavřel smlouvu, chodí za cizími bohy. A Izraelcům se to také brzy nevyplatilo. Kenaanci jim sice půjčovali své bohy, ale pak začali Izraelce stále víc utlačovat. Krále Jabína a jeho generála Sísery se všichni hodně báli. Vždyť v Síserově armádě bylo 900 železných vozů. Tomu se nikdo z Izraele nedokázal postavit, a tak nastaly těžké dny. Co jim teď byli cizí bohové platni?

II. IZRAELCI V TĚŽKÝCH CHVÍLÍCH VOLAJÍ K HOSPODINU A TEN POSÍLÁ DEBORU

A v těch těžkých dnech vzpomínali Izraelci na to, jak to bylo dřív. Vzpomínali na Hospodina a uvědomovali si, jakou chybu udělali, když ho opustili. Volali tedy k Hospodinu o pomoc a Hospodin je slyšel. Jako vysvoboditelku jim dal ženu. Soudkyni Deboru. Radila, soudila, vysvětlovala, ukazovala, co je správné. Její moudrost pocházela od Hospodina. Byla velmi vážená, sedávala pod palmou a lidé k ní přicházeli, když byli v úzkých, a ona jim vždy pověděla, co měli slyšet. Mluvila hodně o Hospodinu a tak postupně napravovala to, co Izraelci

pokazili. Přiváděla je zpět k Hospodinu, který jediný je jejich Bohem a Králem.

III. DEBORA VYŘIZUJE BOŽÍ SLOVO O ZÁCHRANĚ A POVOLÁVÁ BÁRAKA

Pak přišel den, kdy Debora dostala od Hospodina veliký úkol: povstat proti Kenaancům. Do takového boje nepůjde sama. Vlastní vojenskou akci proti Jabínovi a jeho armádě měla svěřit muži, který se jmenoval Bárak. Zavolala si ho a dala mu úkol: ať svolá izraelské bojovníky, shromáždí je na horu Tábor, a odtamtud ať vytáhnou proti Síserovi a jeho vojsko. S Hospodinovou pomocí Kenaance porazí. Přitom Bárakovi jasně řekla, že to není její nápad, ale že mu to přikazuje i slibuje sám Hospodin.

IV.BÁRAK SAMOTNÉMU SLOVU PŘÍLIŠ NEDŮVĚŘUJE

Bárak Deboru vyslechl, ale příliš tomu podniku nedůvěřoval. Postavit se ale na odpor tak silné armádě? 900 železných vozů? To nebylo tak snadné. Tak silné převaze Izraelci ještě nikdy nečelili. Debora sice říká, že ho k tomu povolává sám Bůh a že Hospodin jim dá vítězství, ale může tomu skutečně důvěřovat? Má-li se dát do takové akce, chce mít přece jen jistotu. A tak nakonec slíbí, že bojovat půjde, ale jen pokud s ním potáhne i Debora.

Debora se tedy vydává s Bárakem do boje. Statečná Debora s málo statečným Bárakem. Nebude z něj hrdina, to už mu Debora řekla předem, Hospodin chystá své vítězství jinak. Bude to Hospodinovo bojování. A boje Hospodinovy jsou vždycky boje zvláštní, aby lid viděl, že dárcem svobody od nepřátel je sám Hospodin.

V. VÍTĚZSTVÍ NAD NEPŘÁTELI JE DAROVÁNO HOSPODINEM SKRZE JÁEL

Tak tomu bude i tentokrát: hlavní zásluhu na vítězství nebudou mít izraelští bojovníci, vedení Bárakem, ale Hospodin, který půjde před nimi.

V rozhodující chvíli „Hospodin ostřím meče uvedl ve zmatek“ všecko Síserovo vojsko a všecka jejich vojenská síla jim nebyla nic platná. Těžké vozy se najednou nedostaly dál a kenaanští bojovníci se dali na útěk. Bárak a jeho lidé je pronásledovali. Utíkal i „nepřemožitelný“ generál Sísera. Utíkal se schovat.

Dostal se ke stanu, který patřil ženě jménem Jáel. Ta mu nabídla úkryt a on se v jejím příbytku schoval. Myslel si, že tady bude v bezpečí. Když celý unavený si ulehl a ještě dostal napít místo vody mléko, byl si jist, že tady mu nic nehrozí. Kdo by ho také hledal ve stanu u ženy! Jáel

nepatřila k Izraelcům, ale držela jim palce, a tak když Sísera usnul, zabila ho. Proslulý generál padl rukou ženy! Když sem pak Bárak přišel, našel Síseru už mrtvého. Bárak nebude oslavován jako Síserův přemožitel. (Jistě si vzpomněl na to, co mu říkala Debora.)

Skutečným a jediným vítězem však byl sám Hospodin. To on dal sílu Deboře, aby v těžkých dobách soudila Izraele a posléze je přiměla k boji proti Kenaancům. To on uvedl ve zmatek nepřátelské vojsko. To on způsobil, že takového nepřítele, jako byl Sísera, byli Izraelci zbaveni nakonec díky obyčejné ženě. To aby všichni, i s Bárakem, znovu viděli, jak velikou moc a sílu Hospodin má, a aby si uvědomili, že se nemusí bát.

VI. DEBOŘINA PÍSEŇ JAKO OSLAVA HOSPODINA, KTERÝ JE OPOROU MALÝCH, TAKŽE SE STÁVAJÍ VĚTŠÍMI A SILNĚJŠÍMI

Však také potom Debora s Bárakem zpívali píseň na oslavu Hospodina. Píseň, ve které Hospodina chválili za to, že pomáhá tam, kde si lidé už nevědí rady, a že pomáhá způsoby, které nikdo nečeká.

S Boží pomocí mohla být i obyčejná žena Jáel silnější než generál Sísera nebo i Bárak. Byl to Hospodinův boj. Hospodin je tím, kdo se zastává malých, slabých a utiskovaných. A tak když lid izraelský volal k Bohu o pomoc, Hospodin jeho volání uslyšel a pomohl.

9. MODLITBA

Pane Bože náš, děkujeme ti za to, že nás nenecháváš samotné. Můžeme si povídat s tebou. Ty nám jsi blízko. Děkujeme ti za dar víry, za to, že o tobě víme. Dej ať na tebe nezapomínáme a ať neděláme nic, co by bylo ve tvých očích zlé. Amen

Přiložený soubor
praclist-8.pdf (176.86 KB)
Cílová skupina
Univerzální
Katechetické cykly
Zástup stále přichází...
Biblický odkaz (kat)
Soudců 4–5